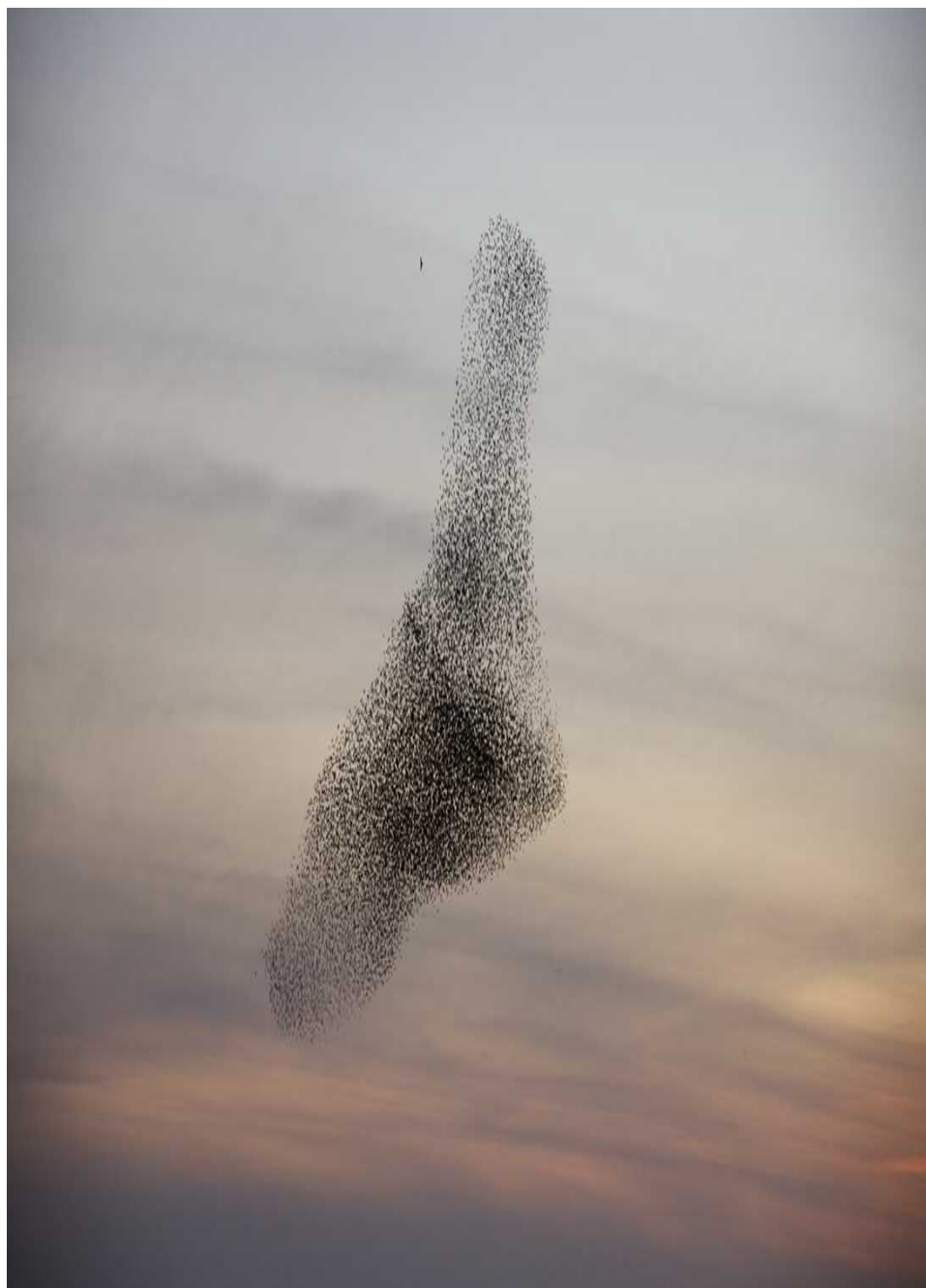

Hvidbog for Natura 2000-handleplanen for N89 Vadehavet

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	2
2. Liste med indkomne hørings svar	3
3. Myndighedeners bemærkninger til uddrag af hørings svar	3
4. Myndighedernes egne redaktionelle tilpasninger	7
5. Bilag med kopi af hørings svar	8

1. Indledning

Natura 2000-handleplanen beskriver indsatser, som skal sikre og forbedre vilkårene for de arter og naturtyper, der er udpeget i Natura 2000-området. Natura 2000-handleplanen er en sammenskrivning af de kommunale Natura 2000-handleplaner og Natura 2000-skovhandleplanerne udarbejdet af Miljøstyrelsen.

Denne hvidbog indeholder bemærkninger til hørings svar fra Miljøstyrelsen og Tønder Kommune, Haderslev Kommune, Aabenraa Kommune, Vejen Kommune, Varde Kommune, Fanø Kommune og Esbjerg Kommune.

Natura 2000-handleplanen har været i høring i perioden 1. marts 2024 til 26. april 2024.

Der er i høringsperioden indkommet 3 hørings svar.

I hvidbogen er en oversigt over indkomne hørings svar og hvilke myndigheder, der har bemærket på hvilke dele af hørings svarene. Endvidere præsenteres uddrag af de enkelte hørings svar med myndighedernes bemærkninger. Bemærkninger, der medfører ændringer i handleplanen er ligeledes markeret.

De indsendte hørings svar fremgår af bilag.

2. Liste med indkomne hørings svar

Nedenstående liste viser indkomne hørings svar til den samlede Natura 2000-handleplan.

Offentlige myndigheder
Miljøstyrelsen
Forsvarsministeriet Ejendomsstyrelsen
Foreninger/organisationer
Danmarks Jægerforbund
Privatpersoner og private lodsejere
Ingen bemærkninger

3. Myndighedens bemærkninger til uddrag af hørings svar

Myndighederne angiver her bemærkninger til de indkomne hørings svar. Det er den myndighed, som er ansvarlig for de respektive arealer og arter i Natura 2000-området, som kommer med bemærkning.

Det angives i svaret, hvis det fører til ændringer i Natura 2000-handleplanen. Dette er markeret med fed skrift under myndighedernes bemærkninger.

I nedenstående skema forkorter Miljøstyrelsen til: MST, Forsvarsministeriet Ejendomsstyrelsen til: FE, Danmarks Jægerforbund: DJ og benævnelsen: Kommune, hvor kommuner står bag bemærkningen.

Uddrag af hørings svar	Bemærkninger
Afsender: MST Bemærker at Kommunalbestyrelsen er forpligtiget til at gennemføre Natura 2000-planen og henviser til formuleringen om frivillighed. Som medudgiver ønsker MST, at det specificeres yderligere, at kommunalbestyrelsen skal sikre gennemførelse af en vedtaget handleplan. Der ønskes alternativ tekst til formuleringen: ”Projekterne gennemføres ved frivillige aftaler”.	Kommune: Efter dialog mellem Kommunernes Landsforening og Miljøstyrelsen er der foreslået en alternativ tekst. Teksten tilrettes. Det betyder at i handleplanens kapitel 7 indsættes afsnittet: ”Det forventes, at Natura 2000- handleplanerne kan gennemføres ad frivillighedens vej”
Afsender: MST Miljøstyrelsen bemærker, at det fremgår af Bilag 1, at Forsvaret selv udarbejder plan for forvaltningsindsats for egne arealer. Dette skal også fremgå af afsnit 2 Baggrund	Kommune: Teksten tilrettes og Banedanmark tilføjes, da de også selv udarbejder plan for forvaltningsindsats for egne arealer. Det betyder, at det fremgår af afsnit 2, Baggrund, at Forsvaret og Banedanmark selv udarbejder plan for forvaltningsindsats for egne arealer og at det fremgår af Bilag 1 at Banedanmark selv udarbejder plan for forvaltningsindsats for egne arealer
Afsender: MST Naturbeskyttelsesloven (lovbekendtgørelsen nr. 1392 af 2. oktober 2022) skal rettes til Naturbeskyttelsesloven (lovbekendtgørelsen nr. 1392 af 4. oktober 2022)	Kommune: Teksten tilrettes Det betyder, at lovhenvi sningen for Naturbeskyttelsesloven rettes til ”

	lovbekendtgørelsen nr. 1392 af 4. oktober 2022”
<p>Afsender: MST Miljøstyrelsen bemærker, at flere planlagte indsatser i Natura 2000-planen for planperioden 2016-21 ikke er adresseret i redegørelsen for gennemførelse af indsatser i sidste planperiode eller er uklart adresseret. Følgende indsatser mangler redegørelse eller er uklart adresseret og skal derfor tilføjes eller uddybes i afsnittet herom i Natura 2000-handleplanen: Se nedenfor for de enkelte områder</p>	<p>Kommune: Se nedenfor</p>
<p>Afsender: MST Vadehavet, delplan for F53 Fanø: <i>- Tilstanden af levestederne for rørdrum, hvidbrystet præstekrave, sandterne og almindelig ryle forbedres, således at de kortlagte levesteder får en god naturtilstand i overensstemmelse med arternes krav til ynglelokalitet.</i> <i>- Tilstanden af levestederne for dværgterne, havterne og klyde forbedres, således at de kortlagte levesteder får en god naturtilstand i overensstemmelse med arternes krav til ynglelokalitet.</i></p> <p>Det skal fremgå i Natura 2000-handleplanen, hvordan kommunerne har været særlig opmærksom på de arter, der er i tilbagegang, og som er nævnt under specifikke retningslinjer i Natura 2000-planen for anden planperiode, og som er relevante for de områder, hvor kommunerne er handleplanmyndighed. Miljøstyrelsen bemærker, at der er nævnt indsatser generelt for ynglefugle i området i afsnittet vedr. gennemførelse af Natura 2000-handleplan for sidste planperiode, men det bør tydeliggøres, at der er sket en indsats for de specifikke arter nævnt i retningslinjerne ved at arterne nævnes i afsnittet.</p>	<p>Kommune: Levested for rørdrum var kortlagt i tilstandsklasse III i delområde F53. Her er ikke udført tiltag, da området som naturtype klitlavning (2190) var kortlagt i tilstandsklasse II og der vurderedes at være bedre egnede levesteder for rørdrum, hvilket kortlægning for 3. planperiode af levestedskortlægningen understøtter. Der er nu kortlagt andre levesteder, der er kortlagt i tilstandsklasse I i området. Der er indenfor det kortlagte levestedsområde for hvidbrystet præstekrave opsat udhegninger for at sikre arten forstyrrelsesfrie yngleområder. Sandterne, almindelig ryle og klyde har samme kortlagte levested, der for alle arter var kortlagt i tilstandsklasse III. Kommunen har vurderet levestedet i forhold til arternes behov og de trusler der måtte være. Særligt prædation af ræv vurderes at være en udfordring for arterne, som indsatsen fra prædationsprojektet forsøger at afhjælpe. Der var ikke kortlagt levesteder for havterne i delområdet i sidste planperiode og det kortlagte levested for dværgterne, lå på statens areal og har derfor ikke direkte indgået i kommunens arbejde med sikring af levesteder.</p> <p>Det betyder at tabeller opdateres, hvor indsatser bl.a. har været rettet mod særlige arter (F53 i tabel 1, side 9 og F53 i tabel 2 side 13) og der tilføjes en bemærkning om kommunens arbejde med sikring af levestederne for arterne der er i tilbagegang og som er nævnt under specifikke retningslinjer som opfølgning på tabel 1 og 2.</p>
<p>Afsender: MST Vadehavet, delplan for F60 Vidåen, Tøndermarsken og Saltvandssøen:</p>	<p>Kommune: I anden planperiode har der ikke været kortlagt levesteder for blåhals og hvidbrystet</p>

<p><i>Kommunen og offentlige lodsejere skal være særlig opmærksomme på hvidbrystet præstekrave og blåhals, som har en væsentlig forekomst i området (jf. områdets målsætning) og er i tilbagegang.</i></p> <p>Miljøstyrelsen pointerer, at det skal fremgå i Natura 2000-handleplanen, hvordan kommunerne har været særlig opmærksom på de arter, der er i tilbagegang, og som er nævnt under specifikke 3</p> <p>retningslinjer i Natura 2000-planen for anden planperiode, og som er relevante for de områder, hvor kommunerne er handleplanmyndighed.</p>	<p>præstekrave i dette fuglebeskyttelsesområde. I tredje planperiode er der kortlagt levested for hvidbrystet præstekrave på arealer ejet af Naturstyrelsen, hvor Naturstyrelsen har stået for indsatser for denne art. Tønder Kommune har i forbindelse med den generelle sagsbehandling været særlig opmærksom på at sikre leve- og fourageringsområder for hvidbrystet præstekrave og blåhals.</p> <p>Det betyder at der tilføjes en bemærkning om at kommunen i forbindelse med den generelle sagsbehandling har været særlig opmærksom på at sikre leve- og fourageringsområder for hvidbrystet præstekrave og blåhals, som opfølgning på tabel 1 og 2.</p>
<p>Afsender: MST Vadehavet, delplan for F65 Rømø: - <i>Tilstanden af levestederne for hvidbrystet præstekrave, havterne, dværgterne, klyde, fjordterne og sandterne forbedres, således at det kortlagte levested får en god naturtilstand i overensstemmelse med arternes krav til ynglelokalitet.</i> - <i>De kortlagte levesteder for alm. ryle og brushane udvides.</i> - <i>Kommunen og offentlige lodsejere skal være særlig opmærksomme på sandterne, som har en væsentlig forekomst i området (jf. områdets målsætning) og er i tilbagegang.</i></p> <p>Det skal fremgå i Natura 2000-handleplanen, hvordan kommunerne har været særlig opmærksom på de arter, der er i tilbagegang, og som er nævnt under specifikke retningslinjer i Natura 2000-planen for anden planperiode, og som er relevante for de områder, hvor kommunerne er handleplanmyndighed. Miljøstyrelsen bemærker, at der er nævnt indsatser generelt for ynglefugle i området i afsnittet vedr. gennemførelse af Natura 2000-handleplan for sidste planperiode, men det bør tydeliggøres, at der er sket en indsats for de specifikke arter nævnt i retningslinjerne ved at arterne nævnes i afsnittet.</p>	<p>Kommune: Tønder Kommune har ikke iværksat tiltag for at forbedre de kortlagte levesteder for hvidbrystet præstekrave, havterne, dværgterne og sandterne da disse levesteder befinder sig på Naturstyrelsens arealer og Naturstyrelsen derfor har stået for indsatser for disse arter.</p> <p>De kortlagte levesteder for klyde og fjordterne ligger i områder, der er omfattet af et prædatorregulerings-projekt, som Tønder Kommune deltager i. Det vurderes, at dette projekt gavner både de to nævnte arter, men også de andre arter på udpegningsgrundlaget for F65 Rømø.</p> <p>De kortlagte levesteder for brushane og alm. ryle var i en god tilstand. I forbindelse med projektet med "Rømostier" har der været særlig opmærksom på, at sikre uforstyrrede leve- og fourageringsområder for alle arter på udpegningsgrundlaget og på at sikre mulighed for udvidelse af de kortlagte levesteder for brushane og almindelig ryle.</p> <p>Kommunen har haft fokus på sandterne i forbindelse med den generelle sagsbehandling, da artens levested er beliggende på statens område i forhold til konkrete tiltag.</p> <p>Det betyder at tabeller opdateres, hvor indsatser bl.a. har været rettet mod særlige arter (F65 i tabel 1 side 12) og der tilføjes en bemærkning om kommunens arbejde med sikring af</p>

	<p>levestederne for arterne der er i tilbagegang og som er nævnt under specifikke retningslinjer som opfølgning på tabel 1 og 2.</p>
<p>Afsender: MST Vadehavet, delplan for H78 Vadehavet med Ribe Å, Tved Å og Varde Å vest for Varde, H86 Brede Å, H90 Vidå med tilløb, Rudbøl Sø og Magisterkogen og F57 Vadehavet:</p> <p><i>- Tilstanden af levestederne for hvidbrystet præstekrave forbedres, således at de kortlagte levesteder får en god naturtilstand i overensstemmelse med arternes krav til ynglelokalitet.</i></p> <p><i>- Tilstanden af levestederne for klyde, hav- og fjordterne forbedres, således at de kortlagte levesteder får en god naturtilstand i overensstemmelse med arternes krav til ynglelokalitet.</i></p> <p><i>- Kommunen og offentlige lodsejere skal være særlig opmærksomme på hvidbrystet præstekrave og sandterne, som har en væsentlig forekomst i området (jf. områdets målsætning) og er i tilbagegang.</i></p> <p>Det skal fremgå i Natura 2000-handleplanen, hvordan kommunerne har været særlig opmærksom på de arter, der er i tilbagegang, og som er nævnt under specifikke retningslinjer i Natura 2000-planen for anden planperiode, og som er relevante for de områder, hvor kommunerne er handleplanmyndighed. Miljøstyrelsen bemærker, at der er nævnt indsatser generelt for ynglefugle i området i afsnittet vedr. gennemførelse af Natura 2000-handleplan for sidste planperiode, men det bør tydeliggøres, at der er sket en indsats for de specifikke arter nævnt i retningslinjerne ved at arterne nævnes i afsnittet.</p>	<p>Kommune: Hvidbrystet præstekrave har kun et kortlagt levested, der ejes af Naturstyrelsen.</p> <p>Klyde, hav- og fjordterne – der findes kun et levested for fjordterne kortlagt i 2. planperiode i F57. Dette område ejes af Naturstyrelsen.</p> <p>Særligt fokus på sandterne og hvidbrystet præstekrave. Kommunerne har haft fokus på arterne i forbindelse med den generelle sagsbehandling, da F57 primært er beliggende på statens område i forhold til konkrete tiltag.</p> <p>Det betyder at der tilføjes en bemærkning om kommunens arbejde med fokus på arterne sandterne og hvidbrystet præstekrave som opfølgning på tabel 1 og 2.</p>
<p>Afsender: MST Vadehavet, delplan for H239 Alslev Ådal: <i>- Der gennemføres en grundlæggende indsats på hedearealer med henblik på forbedring af naturtilstanden ved enten efterfølgende pleje eller periodevis rydning/skrælning/afbrænding.</i></p> <p>Indsatserne mangler redegørelse og skal derfor tilføjes afsnittet herom i Natura 2000-handleplanen. 4</p> <p><i>- Kommunen og offentlige lodsejere skal være særlig opmærksomme på snæbel, som har en væsentlig forekomst i området (jf. områdets målsætning) og er i tilbagegang.</i></p> <p>Det skal skal fremgå i Natura 2000-handleplanen, hvordan kommunerne har været særlig opmærksom på de arter, der er i tilbagegang, og som er nævnt under</p>	<p>Kommune: Kommunerne har ikke skelnet mellem naturtyperne heder og de øvrige lysåbne naturtyper i området i beskrivelsen af indsatsen i foregående planperiode.</p> <p>I forhold til snæbel, har kommunerne været særligt opmærksom på arten, i forbindelse med kommunernes generelle sagsbehandling.</p> <p>Det betyder, at teksten tilpasses for H239 i tabel 1, side 10, så der kommer til at stå (for Varde Kommune): Facilitering af forberedelse til afgræsning af lysåbne naturtyper langs Alslev Å, herunder heder at 12 ha er faciliteret.</p>

<p>specifikke retningslinjer i Natura 2000-planen for anden planperiode, og som er relevante for de områder, hvor kommunerne er handleplanmyndighed.</p>	<p>Og der tilføjes en bemærkning om kommunens arbejde med fokus på snæbel som opfølgning på tabel 1 og 2.</p>
<p>Afsender: MST Miljøstyrelsen bemærker, at en planlagt indsats i Natura 2000-planen for nyeste planperiode 2022-27 er uklart adresseret i afsnittet om behov for indsatser, jf. miljømålslovens § 46 a og skal derfor præciseres i afsnittet herom i Natura 2000-handleplanen <i>- Tilstanden af levestederne for almindelig ryle, sorterne og brushane sikres eller forbedres, således at de kortlagte levesteder får en naturtilstand i overensstemmelse med arternes krav til ynglelokalitet.</i></p>	<p>Kommune: De kortlagte levesteder for sorterne er i god tilstand. For almindelig ryle og brushane skal den igangværende indsats fortsætte, hvilket skal fremgå af tabel 5. Hvor de kortlagte levesteder er i god eller høj tilstand, følger kommunerne arealernes udvikling og sikre at tilstanden af de kortlagte levesteder fastholdes eller forbedres.</p> <p>Data i tabel 5 er opdateret efter nøjere gennemgang af data.</p> <p>Det betyder at tabel 5 er opdateret generelt i forhold til data og der er tilføjet indsatser for brushane og almindelig ryle. Og der tilføjes en bemærkning om kommunernes arbejde med at følge arealernes tilstand, hvor levestederne er i god eller høj tilstand.</p>
<p>Afsender: MST Miljøstyrelsen bemærker desuden, at der i Natura 2000-handleplanens afsnit om behov for indsatser kun er angivet indsatser for rydning af invasive arter på lysåbne naturtyper, og at der mangler en angivelse af indsatser for rydning af invasive arter i skovnaturtyper uden fredskovspligt.</p>	<p>Kommune: Det er en fejl, at data ikke er kommet i tabellen.</p> <p>Det betyder at tabel 4 opdateres med relevant data (op til 4,3 ha ny indsats for rydning af invasive arter i skovnaturtyper uden fredskovspligt.</p>
<p>Afsender: MST Miljøstyrelsen bemærker, at Vejen Kommune ikke indgår i oversigten i tabel 6, og der er ikke redegjort for begrundelsen. Kommunen bør tilføjes, eller der skal redegøres for, hvorfor den er udeladt.</p>	<p>Kommune: Kommunerne Vejen og Haderslev indgår ikke i oversigten i tabel 6, da det kun er habitatnaturtypen 3260 Vandløb med vandplanter, der er kortlagt i kommunerne og der er ikke indsatskrav til denne naturtype.</p> <p>Det betyder at tabelteksten opdateres, så dette fremgår klart.</p>
<p>Afsender: MST Miljøstyrelsen vil gøre opmærksom på, at Miljøstyrelsen forventer at foretage mindre tekstmæssige justeringer i noget af Miljøstyrelsen indhold. Miljøstyrelsen vil efter høringen kontakte den kommunale tovholder med opdateret indhold.</p>	<p>MST: Mindre tekstmæssige justeringer fremgår nedenfor af afsnit 5.</p>

<p>Afsender: FE</p> <p>Forsvarsministeriet lejer og ejer arealer inden for, eller grænsende op til, Natura 2000-området. Såfremt der påtænkes iværksat specifikke indsatser for naturlige vandforhold på og omkring arealerne betegnet Oksbøl Skyde- og Øvelsesterræn, Varde Skyde- og Øvelsesplads, Skydeområde Rømø samt Ålbæk Skydebane, ønsker Ejendomsstyrelsen at blive inddraget. Dette med henblik på, at sikre at tiltagene ikke påvirker den operative brug af terrænerne negativt.</p>	<p>Kommune:</p> <p>Ejere og brugere vil altid blive inddraget i forbindelse med projekter, der påvirker et områdes hydrologi.</p> <p>Det betyder ikke ændring i handleplanen.</p>
<p>Afsender: DJ</p> <p>Bemærkning om at projektet ”Beskyttelse af ynglefugle – plan for regulering af prædatorer i Nationalpark Vadehavet 2024-2027” er lokalt velforankret og bør fremgå af de kommende kommunale indsatser og ikke kun som en gennemført indsats der er realiseret.</p>	<p>Kommune:</p> <p>Det er korrekt, at det er en indsats der forsat er i gang og løbende vil være det i hele planperioden.</p> <p>Det betyder at tabel 1 opdateres så indsatsen fremgår for F49 og F55 (Varde Kommune). Og tabel 8 tilrettes så indsatsen fremgår for de respektive kommuner. Tidsplanen rettes til, så det fremgår, at indsatsen foregår gennem hele planperioden og ”invasive arter” ændres til ”prædatorer”.</p>
<p>Afsender: DJ, specifikt for Fanø</p> <p>Jægerrådsformanden for Fanø gør gældende, at tilstanden i vadeområdet ved Albuebugten er forværret betydeligt i den forgangne planperiode. Der er kommet store mængder af mudder med den konsekvens at ålegræsset på få år næsten er forsvundet. Området har været et af de vigtigste rasteområde for en række fuglearter og har nu kun ringe værdi. Det ville være ønskværdigt om der kunne igangsættes initiativer, der undersøger hvordan det ødelagte kan genoprettes og at en genopretningsindsats gennemføres.</p>	<p>Kommune:</p> <p>I Albuebugten er det marine habitatnaturtyper der er kortlagt, hvilket ikke er omfattet af denne handleplan ligesom kommunerne ikke er myndighed på søterritoriet.</p> <p>Det er pt. lidt uklart, hvem der står for planlægningen af denne del af N89, men kommunen vil videresende høringssvaret til rette myndighed, når dette er afklaret.</p> <p>Det betyder ikke ændring i handleplanen.</p>
<p>Afsender: DJ, specifikt for Fanø</p> <p>Derudover ønsker jægerrådsformanden at bemærke, at sandbanker og strandengene ved fuglesand og hønebugten er under pres, og formanden ser gerne at disse naturområder bliver undersøgt nærmere med henblik på at afklare om genopretning af områdernes natur kan ske og med hvilke virkemidler</p>	<p>Kommune:</p> <p>Kommunen er bekendt med, at der sker store forandringer i området, nogle gange meget hurtigt, hvor der er fri dynamik langs Fanøs kyster. Dette er naturligt og vurderes ikke at give behov for genopretning.</p> <p>Det betyder ikke ændring i handleplanen.</p>
<p>Afsender: DJ, specifikt for Fanø</p> <p>Jægerrådsformanden for Fanø mener derudover, at for at sikre og forbedre tilstanden af den eksisterende natur og levesteder, samt genskabe naturlige processer, vil det i planperioden være nødvendigt at understøtte med jagt og fældefangst.</p>	<p>Kommune:</p> <p>Kommunen er bekendt med, at der pres på flere arters levesteder grundet et højt prædationstryk. Derfor er kommunen også med i Nationalpark Vadehavets projekt for</p>

	<p>ynglefuglene ved bekæmpelse af prædatorer jf. ovenstående.</p> <p>Det betyder at tabel 1 opdateres så indsatsen fremgår for F49. Og tabel 8 tilrettes så indsatsen fremgår for Fanø kommune. Tidsplanen rettes til, så det fremgår, at indsatsen foregår gennem hele planperioden og ”invasive arter” ændres til ”prædatorer”.</p>
--	--

4. Myndighedernes egne redaktionelle tilpasninger

Miljøstyrelsen

- I resumé er sætningen *”Indsatsen i denne planperiode er rettet mod en større anvendelse af skovnaturtypebevarende tiltag, der understøtter en større biodiversitet.”* slettet, da Miljøstyrelsens andel af handleplanen er så lille, at sætningen ikke er relevant.
- I tabel 6 er Bøg på mor for Miljøstyrelsen ændret fra 1 til 0,8, så det passer med tal i tabel 4.
- I tabel 4 er urørt skov igangværende indsats ændret fra 0,0 til 0 og samlet behov for indsats fra 0,0 til 0
- I afsnittene Redegørelse for gennemførelse af sidste Natura 2000-handleplan, Behov for indsatser og Prioritering af den forventede indsats, er der indsat sætninger om igangværende indsats for revidering af reservatbestemmelserne.

Kommune

- I Baggrund er tilføjet, at Banedanmark selv udarbejder plan for forvaltningsindsats for egne arealer.
- I tabel 1, side 9 under delområde F51 er benævnelse ”mageskifte jorden” erstattet med ”areal”, da ”mageskifte jorden” ikke er et officielt navn, men en intern arbejdstitel.
- I tabel 1, side 9 under delområde F52 og F53 er slettet ” med særligt fokus på området omkring Sneum Digesø”, da dette kun gælder for delområde F51.
- Tabel 5, side 19 er opdateret, så det fremgår om der er tale om nye eller igangværende indsatser for arterne og der er korrigeret for fejl i opgørelsen. I det samlede behov for indsats betyder det en ændring for fjordterne fra 6 til 4, for rørdrum fra 1 til 2, for hvidbrystet præstekrave fra 7 til 5, for rørhøg fra 2 til 3 og almindelig ryle og brushane er tilføjet, begge med 1 indsats for hver art.
- Bilag 2: Kortbilag figur 1 er opdateret med delområde F, så hele Natura 2000-området fremgår af kortet.
- Bilag 2: Kortbilag figur 7 med delområde F er tilføjet.

Esbjerg Kommune

- I tabel 8, side 24, er der under Esbjerg Kommune indsat følgende initiativ *”Borgerne orienteres om arbejdet med naturen via forskellige medier, f.eks. kommunens hjemmeside, kommunens facebookside eller en guidet tur”*.

Fanø Kommune

- I tabel 8, side 25, er der under Fanø Kommune indsat følgende initiativ " Der tages kontakt til relevante samarbejdspartner for bekæmpelse af ræv og andre prædatorer".

Varde kommune

- I tabel 8, side 25, er der under Varde Kommune indsat følgende initiativ "Borgerne orienteres om arbejdet med naturen via forskellige medier, f.eks. kommunens hjemmeside, kommunens facebookside eller en guidet tur".
- I tabel 8, side 25, er der under Varde Kommune indsat følgende initiativ " Der tages kontakt til relevante samarbejdspartner for bekæmpelse af mårhund og andre prædatorer".

Tønder Kommune

- I tabel 8, side 26, er der under Tønder Kommune indsat følgende initiativ " Der tages kontakt til relevante samarbejdspartner for bekæmpelse af mårhund og andre prædatorer".

5. Bilag med kopi af hørings svar

Esbjerg, Fanø, Varde, Vejen, Haderslev, Aabenraa og Tønder Kommune

Arter og Naturbeskyttelse

J.nr. 2024 – 17444

Den 23/4- 2024

Høringssvar fra Miljøstyrelsen i forbindelse med offentlig høring af Natura 2000-handleplan Vadehavet område nr. 89

Miljøstyrelsen sender hermed høringssvar til forslaget til Natura 2000-handleplanen og har følgende bemærkninger til den.

Høringssvaret indeholder bemærkninger til følgende emner

- Indsatser med frivillig gennemførelse
- Benævnelse af handleplanmyndigheder og offentlige lodsejere
- Henvisninger til love og de lovmæssige bindinger
- Redegørelse for gennemførelse af Natura 2000-handleplan fra sidste planperiode
- Behov for indsatser
- Indsatser fordelt på aktør
- Miljøstyrelsens bidrag til Natura 2000-handleplanerne
- Andre bemærkninger

Bemærkninger

Indsatser med frivillig gennemførelse

Miljøstyrelsen henleder opmærksomheden på, at de kommunale Natura 2000-handleplaner er udarbejdet i medfør af Miljømålslovens § 37 a, hvorefter kommunalbestyrelsen udarbejder en handleplan til gennemførelse af Natura 2000-planen inden for kommunens geografiske område på land og for den kystnære del af vanddistriktet. Ifølge Miljømålslovens § 46 a, stk. 4, skal kommunalbestyrelsen sikre gennemførelse af en vedtaget handleplan.

Kommunalbestyrelsen er dermed forpligtet til at gennemføre Natura 2000-planen, også hvis det skulle vise sig, at de fornødne frivillige lodsejeraftaler ikke kan indgås. Den kommunale handleplan må derfor ikke rejse tvivl om, hvorvidt kommunalbestyrelsen er indstillet på at opfylde sine forpligtelser.

Miljøstyrelsen henviser til formuleringen af sætningen om frivillighed i afsnit 7, hvor det ikke fremgår tydeligt, at der er andre muligheder end frivillige aftaler.

Miljøstyrelsen ønsker som medudgiver af Natura 2000-handleplanen, at det specificeres yderligere fx. ved at skrive at ”Projekterne gennemføres som udgangspunkt ved frivillige aftaler...”.

Benævnelse af handleplanmyndigheder og offentlige lodsejere

Miljøstyrelsen bemærker, at det fremgår af Bilag 1, at Forsvaret selv udarbejder plan for forvaltningsindsats for egne arealer. Dette skal også fremgå af afsnit 2 Baggrund.

Henvisninger til love og de lovmæssige bindinger

Naturbeskyttelsesloven (lovbekendtgørelsen nr. 1392 af 2. oktober 2022) skal rettes til Naturbeskyttelsesloven (lovbekendtgørelsen nr. 1392 af 4. oktober 2022).

Redegørelse for gennemførelse af Natura 2000-handleplan fra sidste planperiode

Miljøstyrelsen gør opmærksom på, at Natura 2000-handleplanen efter bekendtgørelse om kommunalbestyrelsernes Natura 2000-handleplaner (bekendtgørelse nr. 944 af 27/06/2016, § 2, stk. 4) skal indeholde en redegørelse for gennemførelsen af handleplanen for den forudgående 6 års periode, der gør det muligt at vurdere, i hvilket omfang Natura 2000-planen for den forudgående periode er realiseret.

Miljøstyrelsen bemærker, at flere planlagte indsatser i Natura 2000-planen for planperioden 2016-21 ikke er adresseret i redegørelsen for gennemførelse af indsatser i sidste planperiode eller er uklart adresseret.

Følgende indsatser mangler redegørelse eller er uklart adresseret og skal derfor tilføjes eller uddybes i afsnittet herom i Natura 2000-handleplanen:

Vadehavet, delplan for F53 Fanø:

- *Tilstanden af levestederne for rørdrum, hvidbrystet præstekrave, sandterne og almindelig ryle forbedres, således at de kortlagte levesteder får en god naturtilstand i overensstemmelse med arternes krav til ynglelokalitet.*
- *Tilstanden af levestederne for dværgterne, havterne og klyde forbedres, således at de kortlagte levesteder får en god naturtilstand i overensstemmelse med arternes krav til ynglelokalitet.*

Det skal fremgå i Natura 2000-handleplanen, hvordan kommunerne har været særlig opmærksom på de arter, der er i tilbagegang, og som er nævnt under specifikke retningslinjer i Natura 2000-planen for anden planperiode, og som er relevante for de områder, hvor kommunerne er handleplanmyndighed. Miljøstyrelsen bemærker, at der er nævnt indsatser generelt for ynglefugle i området i afsnittet vedr. gennemførelse af Natura 2000-handleplan for sidste planperiode, men det bør tydeliggøres, at der er sket en indsats for de specifikke arter nævnt i retningslinjerne ved at arterne nævnes i afsnittet.

Vadehavet, delplan for F60 Vidåen, Tøndermarsken og Saltvandssøen:

Kommunen og offentlige lodsejere skal være særlig opmærksomme på hvidbrystet præstekrave og blåhals, som har en væsentlig forekomst i området (jf. områdets målsætning) og er i tilbagegang.

Miljøstyrelsen pointerer, at det skal fremgå i Natura 2000-handleplanen, hvordan kommunerne har været særlig opmærksom på de arter, der er i tilbagegang, og som er nævnt under specifikke

retningslinjer i Natura 2000-planen for anden planperiode, og som er relevante for de områder, hvor kommunerne er handleplanmyndighed.

Vadehavet, delplan for F65 Rømø:

- *Tilstanden af levestederne for hvidbrystet præstekrave, havterne, dværgterne, klyde, fjordterne og sandterne forbedres, således at det kortlagte levested får en god naturtilstand i overensstemmelse med arternes krav til ynglelokalitet.*
- *De kortlagte levesteder for alm. ryle og brushane udvides.*
- *Kommunen og offentlige lodsejere skal være særlig opmærksomme på sandterne, som har en væsentlig forekomst i området (jf. områdets målsætning) og er i tilbagegang.*

Det skal fremgå i Natura 2000-handleplanen, hvordan kommunerne har været særlig opmærksom på de arter, der er i tilbagegang, og som er nævnt under specifikke retningslinjer i Natura 2000-planen for anden planperiode, og som er relevante for de områder, hvor kommunerne er handleplanmyndighed. Miljøstyrelsen bemærker, at der er nævnt indsatser generelt for ynglefugle i området i afsnittet vedr. gennemførelse af Natura 2000-handleplan for sidste planperiode, men det bør tydeliggøres, at der er sket en indsats for de specifikke arter nævnt i retningslinjerne ved at arterne nævnes i afsnittet.

Vadehavet, delplan for H78 Vadehavet med Ribe Å, Tved Å og Varde Å vest for Varde, H86 Brede Å, H90 Vidå med tilløb, Rudbøl Sø og Magisterkogen og F57 Vadehavet:

- *Tilstanden af levestederne for hvidbrystet præstekrave forbedres, således at de kortlagte levesteder får en god naturtilstand i overensstemmelse med arternes krav til ynglelokalitet.*
- *Tilstanden af levestederne for klyde, hav- og fjordterne forbedres, således at de kortlagte levesteder får en god naturtilstand i overensstemmelse med arternes krav til ynglelokalitet.*
- *Kommunen og offentlige lodsejere skal være særlig opmærksomme på hvidbrystet præstekrave og sandterne, som har en væsentlig forekomst i området (jf. områdets målsætning) og er i tilbagegang.*

Det skal fremgå i Natura 2000-handleplanen, hvordan kommunerne har været særlig opmærksom på de arter, der er i tilbagegang, og som er nævnt under specifikke retningslinjer i Natura 2000-planen for anden planperiode, og som er relevante for de områder, hvor kommunerne er handleplanmyndighed. Miljøstyrelsen bemærker, at der er nævnt indsatser generelt for ynglefugle i området i afsnittet vedr. gennemførelse af Natura 2000-handleplan for sidste planperiode, men det bør tydeliggøres, at der er sket en indsats for de specifikke arter nævnt i retningslinjerne ved at arterne nævnes i afsnittet.

Vadehavet, delplan for H239 Alslev Ådal:

- *Der gennemføres en grundlæggende indsats på hedearealer med henblik på forbedring af naturtilstanden ved enten efterfølgende pleje eller periodevis rydning/skrælning/afbrænding.*

Indsatserne mangler redegørelse og skal derfor tilføjes afsnittet herom i Natura 2000-handleplanen.

- *Kommunen og offentlige lodsejere skal være særlig opmærksomme på snæbel, som har en væsentlig forekomst i området (jf. områdets målsætning) og er i tilbagegang.*

Det skal fremgå i Natura 2000-handleplanen, hvordan kommunerne har været særlig opmærksom på de arter, der er i tilbagegang, og som er nævnt under specifikke retningslinjer i Natura 2000-planen for anden planperiode, og som er relevante for de områder, hvor kommunerne er handleplanmyndighed.

Behov for indsatser

Miljøstyrelsen bemærker, at en planlagt indsats i Natura 2000-planen for nyeste planperiode 2022-27 er uklart adresseret i afsnittet om behov for indsatser, jf. miljømålslovens § 46 a og skal derfor præciseres i afsnittet herom i Natura 2000-handleplanen

- *Tilstanden af levestederne for almindelig ryle, sortterne og brushane sikres eller forbedres, således at de kortlagte levesteder får en naturtilstand i overensstemmelse med arternes krav til ynglelokalitet.*

Miljøstyrelsen bemærker desuden, at der i Natura 2000-handleplanens afsnit om behov for indsatser kun er angivet indsatser for rydning af invasive arter på lysåbne naturtyper, og at der mangler en angivelse af indsatser for rydning af invasive arter i skovnaturtyper uden fredskovspligt.

Indsatser fordelt på aktør

Miljøstyrelsen skal bemærke, at miljømålslovens § 46 a indeholder krav om, at den kommunale handleplan indeholder en oversigt over fordeling af indsatsen mellem kommunale myndigheder, Miljøministeriet og offentlige lodsejere. Oversigten skal sikre gennemsækelighed i tilfælde, hvor der er flere aktører, således at det kan vurderes, hvordan Natura 2000-planens indsatsprogram samlet set planlægges realiseret.

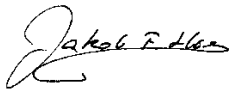
Miljøstyrelsen bemærker, at Vejen Kommune ikke indgår i oversigten i tabel 6, og der er ikke redegjort for begrundelsen. Kommunen bør tilføjes, eller der skal redegøres for, hvorfor den er udeladt.

Miljøstyrelsens bidrag til Natura 2000-handleplanerne

Miljøstyrelsen vil gøre opmærksom på, at Miljøstyrelsen forventer at foretage mindre tekstnære justeringer i noget af Miljøstyrelsen indhold. Miljøstyrelsen vil efter høringen kontakte den kommunale tovholder med opdateret indhold.

Kommunen er velkommen til at kontakte Miljøstyrelsen, hvis styrelsens bemærkninger skulle give anledning til spørgsmål. Styrelsen indgår gerne i dialog om de afgivne bemærkninger. Ved spørgsmål kan kommunen kontakte afsender af denne mail, Ditte Galsgård digal@mst.dk eller Katrine Hansen Lemming kathl@mst.dk.

Med venlig hilsen

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Jakob Høeg', with a stylized flourish at the end.

Jakob Høeg
Fagkoordinator chef for natur

Miljøstyrelsen
+45 72 54 40 00
mst@mst.dk

Til:
Esbjerg Kommune

Eft.:
Forsvarsministeriet
Forsvarskommandoen

Høringsvar Natura 2000-handleplan 2022-2027

Forsvarsministeriet Ejendomsstyrelsen fremsender hermed høringsvar vedrørende Natura 2000-handleplan Vadehavet, nr. N89, til Esbjerg Kommune.

Forsvarsministeriet lejer og ejer arealer inden for, eller grænsende op til, Natura 2000-området. Såfremt der påtænkes iværksat specifikke indsatser for naturlige vandforhold på og omkring arealerne betegnet Oksbøl Skyde- og Øvelsesterræn, Varde Skyde- og Øvelsesplads, Skydeområde Rømø samt Ålbæk Skydebane, ønsker Ejendomsstyrelsen at blive inddraget. Dette med henblik på, at sikre at tiltagene ikke påvirker den operative brug af terrænerne negativt.

Ejendomsstyrelsen har derudover ingen kommentarer til handleplanen.

Med venlig hilsen

Jane Fuglsang Bech
chefkonsulent
Chef for Natur- og Plansektionen

Dato: 11. april 2024

Enhed: Forvaltningsafdelingen
Sagsbeh.: FES-NPS16
Sagsnr.: 2024/005451
Dok.nr.: 986667
Bilag: Ingen

Forsvarsministeriets
Ejendomsstyrelse
Arsenalvej 55
9800 Hjørring

Tlf.: +45 7281 3000
Fax: +45 7281 3005
E-mail: fes@mil.dk
www.forsvaret.dk/fes

EAN: 5798000201286
CVR: 16 28 71 80

Sagsbehandleren direkte:
Tlf.: 7281 3159
E-mail: fes-nps16@mil.dk

Intern fordeling: CHFVA, CHNPS, NPS10

Tønder Kommune
Afdeling Klima, Natur og Grøn Omstilling
teknisk@toender.dk

**DANMARKS
JÆGERFORBUND**

Danmarks Jægerforbund
Molsvej 34
8410 Rønde

Tlf. + 45 88 88 75 00

post@jaegerne.dk

26. april 2024

Vedr.: Høring over forslag til Natura 2000-handleplaner - Tønder Kommune

Tønder Kommune har den 1.marts d.å. udsendt nærværende forslag i høring, og i den forbindelse ønsker Danmarks Jægerforbund at give følgende bemærkninger til Natura 2000-området Nr. 89 Vadehavet:

Vi har med interesse læst udkastet til Natura 2000 handleplan 2022-2077. Vadehavet er med sine natur og kulturværdier et vigtigt område at værne om for de danske jægere.

Jægerne ønsker at bidrage til at sikre gunstig bevaringsstatus for arter på udpegningsgrundlaget i Natura 2000 områderne. Derfor har lokale jægere også igennem en årrække engageret sig i et projekt ledet af Nationalpark Vadehavet omkring regulering af prædatorer i otte kerneområder, alle beliggende i Natura 2000.

Vi har kendskab til at de fire vadehavskommuner for nyligt er blevet præsenteret for den nye plan for reguleringsarbejdet udarbejdet af Nationalparken med titlen "Beskyttelse af ynglefugle - plan for regulering af prædatorer i Nationalpark Vadehavet 2024-27. Planen skal danne rammen for samarbejdet mellem jægerne, Nationalparken, de fire vadehavskommuner og Naturstyrelsen. Planen er fundamentet for driften af indsatsen i den kommende årrække.

Projektet er velforankret lokalt og har, som vi er orienteret, opbakning fra de fire vadehavskommuner. Derfor undres vi også over, at man i udkastet til den kommende handleplan slet ikke omtaler indsatsen, men i oversigten over gennemførte aktiviteter omtaler indsatsen som realiseret.

Vi mener ikke, at indsatsen kan betragtes som værende afsluttet. Håbet er på sigt, at levestederne får så høj kvalitet at reguleringen bliver mindre relevant. Men for nuværende er reguleringsindsatsen fortsat et vigtigt element, der bidrager til at sikre overlevelse hos en række af de sårbare fuglearter i områderne. Det er også årsagen til, at Nationalparken har ønsket at fortsætte med at understøtte indsatsen.

Vi så gerne, at kommunerne omtalte og dermed anerkendte indsatsens væsentlighed, særligt i relation til bekæmpelse af den invasive art mårhunden, jf. et af de tre fokusområder for denne generations handleplaner. Hvis det er udeladt fordi kommunerne anser det som værende igangværende mener vi ikke det bør angives som realiseret men igangværende. Alternativt foreslår vi at der indskrives i oversigten over initiativer, at der gennemføres en målrettet reguleringsindsats af prædatorer, som et supplement til de levestedsforbedringer, der gennemføres i områderne, i regi af projektet under Nationalpark Vadehavet i samarbejde med

Danmarks Jægerforbund. Prædationskontrol er i udkastet til handleplanen kun omtalt under initiativer i Esbjerg Kommune.

Specifik for Fanø

Jægerrådsformanden for Fanø gør gældende, at tilstanden i vadeområdet ved Albuebugten er forværret betydeligt i den forgangne planperiode. Der er kommet store mængder af mudder med den konsekvens at ålegræsset på få år næsten er forsvundet. Området har været et af de vigtigste rasteområde for en række fuglearter og har nu kun ringe værdi. Det ville være ønskværdigt om der kunne igangsættes initiativer, der undersøger hvordan det ødelagte kan genoprettes og at en genopretningsindsats gennemføres.

Derudover ønsker jægerrådsformanden at bemærke, at sandbanker og strandene ved fuglesand og hønebugten er under pres, og formanden ser gerne at disse naturområder bliver undersøgt nærmere med henblik på at afklare om genopretning af områdernes natur kan ske og med hvilke virkemidler.

Jægerrådsformanden for Fanø mener derudover, at for at sikre og forbedre tilstanden af den eksisterende natur og levesteder, samt genskabe naturlige processer, vil det i planperioden være nødvendigt at understøtte med jagt og fældefangst.

Spørgsmål vedrørende høringsvaret kan rettes til nedenstående kontaktpersoner for de respektive kommuner.

Venlig hilsen
Danmarks Jægerforbund

Esbjerg Kommune: Jægerrådsformand Frederik Højbjerg Nielsen, e-mail:

[Redacted]

Tønder Kommune: Jægerrådsformand Kim Aabling, e-mail:

[Redacted]

[Redacted]

Varde Kommune: Jægerrådsformand Kim Madsen, e-mail:

[Redacted]

[Redacted]

Fanø Kommune: Jægerrådsformand Poul Valdemar Nielsen, e-mail:

[Redacted]

[Redacted]

På vegne af ovenstående jægerrådsformænd:

Sabina Rohde
Biolog

E-mail sro@jaegerne.dk